

TES
GERITSEN
JEDINI
SVEDOK

Preveo
Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

Naslov originala

Tess Gerritsen

THE SILENT GIRL

Copyright © 2011 by Tess Gerritsen

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Bilu Hejberu i Dženet Tomaro
zato što su verovali u moje devojke*

*„Čudovište moraš“, reče Majmun, „da izmamiš iz skrovišta,
ali prvo budi siguran da ćeš tu borbu preživeti.“*

Vu Čengen

Kralj Majmuna: putovanje na zapad, oko 1500–1582.

JEDINI
SVEDOK

JEDAN

SAN FRANCISKO

Čitavog dana sam posmatrala devojkju.

Ona ničim ne pokazuje da me primećuje, mada se moj iznajmljeni automobil jasno vidi sa uličnog ugla gde su se ona i drugi tinejdžeri okupili tog popodneva, da rade šta već tinejdžeri rade kad im je dosadno. Ona izgleda mlađe od ostalih, ali je to možda zato što je azijskog porekla i zato što je sitno građena za svojih sedamnaest godina – tek puki devojčurak. Crna kosa joj je ošišana kratko, po dečački, a farmerke su joj iscepane. To nije modni detalj, slutim, već posledica stalnog nošenja i života na ulici. Povlači dim cigarete, pa ga izbacuje opušteno, kao ulični mangup, a takvo ponašanje nikako ne ide uz njenu bledu put i nežne kineske crte lica. Dovoljno je lepuškasta da privuče gladne poglede dva čoveka koji prolaze. Devojka to primećuje, pa im uzvraća pogledom, bez straha – ali lako je biti neustrašiv kada je opasnost tek apstraktna ideja. Pitam se kako bi reagovala suočena sa istinskom pretnjom. Da li bi se borila ili bi se predala bez borbe? Zanima me od čega je sazdana, ali je zasad nisam videla ni u kakvom iskušenju.

Kako se spušta veče, tinejdžeri na uglu počinju da se razilaze. Prvo odlazi jedan, pa onda drugi. U San Francisku su čak i večeri sveže, i oni koji ostaju napolju zbijaju se u duksevima i jaknama, pale jedni drugima cigarete, kao da će se ogrejati na tom kratkotrajnom plamenu. Hladnoća i glad, međutim, na kraju rasteruju i one najupornije, tako da ostaje samo devojka, pošto ona nema kuda da ide. Maše svojim prijateljima dok odlaze i neko vreme se tu vrzma sama, kao da nekoga čeka. Na kraju, uz sleganje ramenima, odlazi sa ugla i kreće ka meni, sa rukama u džepovima. Dok prolazi, čak se i ne osvrće prema mom automobilu, nego gleda pravo pred sebe. Pogled joj je usredsređen i prodoran, kao da se u sebi bori sa nekom dilemom. Možda razmišlja o tome gde će noćas naći nešto da pojede. Ili možda o nečem važnijem. O svojoj budućnosti. O svom opstanku.

Verovatno nije svesna da je dva čoveka prate.

Nekoliko sekundi pošto je prošla pored mog automobila, primećujem ih kako izlaze iz bočne uličice. Prepoznajem ih; to su ista ona dvojica koja su ranije zurila u nju. Dok prolaze, prateći je, jedan me gleda kroz vetrobran. To je samo letimičan pogled, da proceni predstavljam li nekakvu pretnju. Ono što vidi ni najmanje ga ne brine, pa on i njegov sadrug nastavljaju dalje. Kreću se kao samopouzdana grabljivci, što i jesu: prate slabašni plen koji im se nikako ne može suprotstaviti.

Izlazim iz automobila i pratim ih. Baš kao što oni prate devojku.

Ona zalazi u gradsku četvrt gde je previše zgrada napušteno, gde je naizgled čitav pločnik prekriven staklom od razbijenih flaša. Ne pokazuje nikakav strah, ne okleva, pošto joj je to poznata teritorija. Nijednom se ne osvrće za sobom, što mi govori da je ili besmisleno hrabra ili da nema pojma u kakvom svetu živi i šta taj svet može da učini devojkama poput nje. Ne osvrću se ni ljudi koji je prate. Čak i da me primete – a ja nikada to ne dozvoljavam – ne bi videli nikakav razlog za strah. Niko ga nikada ne vidi.

Na sledećoj raskrsnici devojka skreće desno i nestaje u ulazu.

Povlačim se u senke i gledam šta se dešava. Dva čoveka zastaju ispred zgrade u koju je ušla, pa se dogovaraju kako će dalje. Onda i oni ulaze.

Sa pločnika gledam prozore preko kojih su zakucane daske. To je napušten magacin, sa natpisom ZABRANJEN PRISTUP NEOVLAŠĆENIM LICIMA. Vrata su odškrinuta. Tiho ulazim, u toliko gustu pomrčinu da zastajem dok mi se oči priviknu, i oslanjam se na ostala čula. Čujem škripu poda. Osećam miris voska kako se topi. Vidim slabašni sjaj vrata levo od sebe. Zastajem ispred njih, pa virim u sobu iza.

Devojka kleči pred improvizovanim stolom, a lice joj obasjava usamljena treperava sveća. Oko nje su znaci privremenog boravišta: vreća za spavanje, konzerve sa hranom, mali kamperski rešo. Muči se sa neposlušnim otvaračem za konzerve i nije svesna da joj se dva čoveka približavaju otpozadi.

Taman kada sam udahnula da viknem upozorenje, devojka se naglo okreće ka uljezima. U ruci ima samo otvarač za konzerve, slabo oružje protiv dva krupnija čoveka.

„Ovde ja živim“, kaže. „Napolje!“

Bila sam spremna da se umešam. Sada umesto toga zastajem da bih videla šta će se desiti. Da vidim od čega je devojka sazdana.

Jedan čovek se smeje. „Samo smo malo svratili, lutka.“

„Nisam vas pozvala.“

„Izgledaš mi kao da ti nedostaje društvo.“

„Ti izgledaš kao da ti nedostaje mozak.“

Mislim kako to nije pametan način za rešavanje takve situacije. Sada se njihova požuda pomešala sa besom, a to je opasna kombinacija. A ipak, devojka stoji savršeno mirno, savršeno spokojno, sa onim žalosnim kuhinjskim pomagalom u ruci. U trenutku kada se ljudi bacaju na nju, već sam na vrhovima prstiju, spremna na skok.

Ona skače prva. Jedan skok – i njeno stopalo pogađa jednog čoveka pravo u grudnu kost. To nije vešt udarac, ali jeste

delotvoran: on se tetura unazad, držeći se za grudi kao da ne može da diše. Pre nego što je drugi čovek stigao da reaguje, ona se već okreće ka njemu, pa ga udara otvaračem za konzerve u slepoočnicu. On urla i uzmiče.

Ovo je postalo zanimljivo.

Prvi čovek se oporavio, pa juriša – naleće na nju tako silovito da oboje padaju. Ona udara i rukama i nogama, i pesnicom ga pogađa u bradu. On, međutim, od besa ne oseća bol, pa se uz urlik okreće na nju, tako da je svojom težinom pribija za pod.

Onda ponovo uskače i drugi čovek. Čvrsto je hvata za članke ruku. Zbog mladosti i neiskustva našla se u opasnosti iz koje se nikako ne može izbaciti. Koliko god bila žustra, neiskusna je i neobučena, i sada će se desiti ono neizbežno. Prvi čovek joj je raskopčao farmerke i strgao joj ih niz uzane kukove. Njegovo uzbuđenje je vidljivo – ispupčenje na preponama. Muškarcu je tada najteže da se brani.

Ne čuje kako prilazim. Jednog trenutka otkopčava šlic. Sledećeg je na podu, vilica mu je smrskana, a zubi mu ispadaju iz usta.

Drugi čovek jedva ima vremena da pusti devojčine ruke i da poskoči, ali nije dovoljno brz. Ja sam tigar, a on je tek tromi bivo, glup i bespomoćan od mog udarca. Uz krik pada na zemlju i sudeći po groznom uglu njegove ruke, kost mu je pukla nadvoje.

Uzimam devojku i vučem je da ustane. „Nisi povređena?“

Ona zakopčava farmerke i zuri u mene. „Ko si sad pa *ti*?“

„To ćemo posle. Sad idemo!“, režim.

„Kako si to uradila? Kako si ih tako brzo onesposobila?“

„Hoćeš da naučiš?“

„Da!“

Gledam dva čoveka koji ječe i grče se pred našim nogama. „Onda evo prve lekcije: znaj kada treba da bežiš.“ Guram je ka vratima. „A to je sada.“

* * *

Gledam je kako jede. Ima ogroman apetit za tako sitnu devojkicu i proždire tri takosa sa piletinom, brdo pasulja i veliku čašu kole. Želela je meksičku hranu, i zato sedimo u restorančiću gde puštaju marijače i gde su zidovi ukrašeni drečavim slikama razigranih senjorita. Mada je devojčino lice kinesko, ona je očigledno Amerikanka – od kratke kose do pocepanih farmerki. Sirovo i divlje stvorenje koje srće ostatke kole, pa onda glasno zubima mrviti kocke leda.

Počinjem da sumnjam u mudrost ovog poduhvata. Već je prestara da uči, previše je divlja da stekne disciplinu. Trebalo bi da je vratim na ulicu, ako tamo želi da ide, pa da nađem neki drugi način. Ali onda primećujem ožiljke na njenim šakama i prisećam se koliko joj je malo nedostajalo da potpuno sama savlada dva muškarca. Ima sirov talenat i neustrašiva je – a to dvoje se ne može naučiti.

„Da li me se sećaš?“, pitam.

Devojka spušta čašu, pa se mršti. Načas mi se čini da sam videla znake prepoznavanja, ali su onda nestali. Odmahuje glavom.

„To je bilo davno“, kažem. „Pre dvanaest godina.“ To je čitava večnost za nekog tako mladog kao što je ona. „Bila si mala.“

Ona sleže ramenima. „Nije ni čudo da te se ne sećam.“ Vadi cigaretu iz jakne i kreće da pripali.

„Time truješ svoje telo.“

„Moje je da radim šta hoću“, uzvraća.

„Ne, ako želiš da treniraš.“ Pružam ruku i otimam joj cigaretu sa usana. „Ako želiš da učiš, moraš da promeniš stavove. Moraš da stekneš poštovanje.“

Ona prezrivo frkće. „Zvučiš kao moja majka.“

„Poznavala sam tvoju majku. U Bostonu.“

„Pa, ona je mrtva.“

„Znam. Pisala mi je pre mesec dana. Da je bolesna i da joj je preostalo veoma malo vremena. Zato sam ovde.“

Čudi me što vidim sjaj suza u devojčinim očima; ona brzo skreće pogled, kao da ju je sramota zbog te slabosti. Ali u tom osetljivom trenutku, pre nego što je sakrila oči, podseća me na moju kćerku, koja je bila mlađa od nje kada sam je izgubila. Oči me peku od suza, ali ja ne pokušavam da ih sakrijem. Od tuge sam postala ovo što jesam. Ona je bila vatra u kojoj se prekalila moja odlučnost i izoštrila moja usmerenost ka cilju.

Potrebna mi je ova devojka. Očigledno sam i ja potrebna njoj.

„Tražila sam te nedeljama“, kažem joj.

„Hraniteljska porodica je bila sranje. Bolje mi je ovako samoj.“

„Da te majka sada vidi, srce bi joj prepuklo.“

„Nikada nije imala vremena za mene.“

„Možda zato što je radila dva posla da bi te prehranila? Možda zato što nije mogla da se za to osloni ni na koga drugog?“

„Pustila je da je svet pregazi. Ni jedan jedini put nije se ni za šta borila. Pa čak ni za mene.“

„Bojala se.“

„Bila je beskičmenjak.“

Naginjem se napred, odjednom besna na to nezahvalno derište. „Ono što je tvoja sirota majka pretrpela ti ne možeš ni da zamisliš. Sve što je radila, radila je zbog tebe.“ Besno joj bacam nazad cigaretu. To nije devojka koju sam se nadala da ću naći. Možda je snažna i neustrašiva, ali je za pokojnu majku i oca ne vezuje nikakvo osećanje dužnosti, ne zna ništa o porodičnoj časti. Bez veza sa precima, mi smo tek usamljene trunke prašine, besciljno se krećemo, nismo vezani ni za šta i ni za koga.

Plaćam račun i ustajem. „Nadam se da ćeš jednog dana naći mudrosti da shvatiš šta je tvoja majka žrtvovala zbog tebe.“

„Ideš?“

„Ja ne mogu ništa da te naučim.“

„Zašto bi to želela? Zašto si me uopšte tražila?“

„Mislila sam da ću naći nekoga drugačijeg. Nekoga koga bih mogla da učim. Nekoga ko bi mogao da mi pomogne.“

„U čemu?“

Ne znam kako da odgovorim na to njeno pitanje. Načas se u restoranu čuje samo tihi zvuk marijača iz zvučnika.

„Pamtiš li oca?“, pitam. „Sećaš li se šta se njemu desilo?“

Ona zuri u mene. „Znači, o tome je ovde reč, je li? Zato si me tražila. Zato što ti je moja majka pisala o njemu.“

„Tvoj otac je bio dobar čovek. On te je voleo, a ti ga sramotiš. Sramotiš oba roditelja.“ Stavljam ispred nje svežanj novčanica. „Ovo je njima u spomen. Prestani da živiš na ulici i vrati se u školu. Tamo bar nećeš morati da se braniš od neznanaca.“ Okrećem se i izlazim iz restorana.

Očas posla izleti na vrata i potrči za mnom. „Čekaj!“, viče. „Kuda si krenula?“

„Nazad u Boston.“

„Da, sećam te se. Mislim da znam šta želiš.“

Zastajem i okrećem se ka njoj. „To bi i ti trebalo da želiš.“

„Šta moram da uradim?“

Odmeravam je od glave od pete: vidim mršava ramena i kukove toliko uzane da jedva drže farmerke. „Nije stvar u tome šta moraš da uradiš“, odgovaram. „Već u tome šta moraš da *postaneš*.“ Polako krećem ka njoj. Dotle nije imala razloga da me se boji, a i zašto bi? Ja sam samo žena. Sada, međutim, zbog nečega u mojim očima uzmiče.

„Bojiš se?“, pitam je tiho.

Ona istura bradu i sa glupim samopouzdanjem kaže: „Ne. Ne bojim se.“

„A trebalo bi.“

DVA

SEDAM GODINA KASNIJE

„Ja sam doktorka Mora Ajls. Po zanimanju sam forenzički patolog, radim za službu medicinskog istražitelja države Masačusets.“

„Navedite sudu vaše obrazovanje i radno iskustvo, doktorko Ajls“, rekla je Karmela Agilar, pomoćnica tužioca okruga Safok.

Mora je gledala pravo u nju dok je odgovarala na pitanje. Bilo je mnogo lakše fokusirati se na neutralno lice Agilarove nego na neprijateljske poglede optuženog i nekoliko desetina njegovih pristalica koji su se okupili u sudnici. Agilarova kao da nije primećivala da optužnicu iznosi pred neprijateljski nastrojenom publikom, ali je Mora toga i te kako bila svesna; veliki deo te publike sačinjavali su policajci i njihovi prijatelji. Ono što se Mora sprema da kaže neće im se dopasti.

Optuženi je bio bostonski policajac Vejn Brajan Graf, čovek četvrtaste vilice i širokih ramena, slika i prilika američkog junaka. Simpatije prisutnih bile su na njegovoj strani, a ne na strani žrtve – čoveka koji je pre šest meseci, nasmrtno isprebijan, završio na Morinom stolu za autopsiju. Čoveka koji je sahranjen neožaljen i bez ikog svog. Čoveka koji je, dva sata pre smrti, počinio fatalni greh – pucao je i ubio jednog policajca.

Mora je osetila poglede svih prisutnih kako joj se usecaju u lice, vreli kao laseri, dok je recitovala svoj životopis.

„Diplomirala sam na Stanfordu, antropologiju“, počela je. „Medicinu sam završila na Univerzitetu Kalifornije u San Francisku, gde sam takođe završila petogodišnju specijalizaciju iz patologije. Imam diplome i iz anatomske i iz kliničke patologije. Posle specijalizacije sam završila dvogodišnji program supspecijalizacije forenzičke patologije, na Univerzitetu Kalifornije u Los Anđelesu.“

„A član ste svog strukovnog udruženja?“

„Da. I za opštu i za forenzičku patologiju.“

„A gde ste radili pre nego što ste stupili u službu medicinskog istražitelja ovde u Bostonu?“

„Sedam godina sam bila patolog u službi medicinskog istražitelja u San Francisku u Kaliforniji. Takođe sam radila kao klinički profesor patologije na Univerzitetu Kalifornije. Imam dozvolu za bavljenje medicinom i u Masačusetsu i Kaliforniji.“ To je bilo više informacija nego što je od nje traženo i videla je da se Agilarova mršti, zato što je Mora poremetila njen planirani niz pitanja. Mora je te informacije toliko puta deklamovala na sudu da je tačno znala šta će je pitati, i odgovori su joj bili potpuno automatski. Gde je studirala, koji su zahtevi njenog posla i da li je kvalifikovana da svedoči u ovom konkretnom slučaju.

Pošto su završili sa formalnostima, Agilarova je napokon prešla na konkretna pitanja. „Da li ste prošlog oktobra uradili obdukciju Fabijana Diksona?“

„Da“, odgovorila je Mora. Jednostavan odgovor, ali je svedno osetila kako je u sudnici napetost smesta narasla.

„Recite mi kako je gospodin Dikson postao slučaj za službu medicinskog istražitelja.“ Agilarova je stajala s pogledom prikovanim na Moru, kao da će reći: *Ne obazirite se ni na koga drugog u ovoj prostoriji. Samo gledajte u mene i iznesite činjenice.*

Mora se ispravila i progovorila, glasno da je čitava sudnica čuje. „Pokojnik je bio dvadesetčetvorogodišnjak koji je izgubio

svest na zadnjem sedištu patrolnih kola bostonske policije. To je bilo otprilike dvadeset minuta posle njegovog hapšenja. Vozilom hitne pomoći prebačen je u Opštu masačusetsku bolnicu, gde je u urgentnom centru odmah po prispeću utvrđena smrt.“

„A zbog toga je postao slučaj za službu medicinskog istražitelja?“

„Da, tako je. Posle toga je prebačen u našu mrtvačnicu.“

„Opišite sudu stanje gospodina Diksona kada ste ga prvi put ugledali.“

Mori nije promaklo da je Agilarova pokojnika zvala po imenu. Ne *telo* ili *pokojnik*. Bio je to njen način da podseti sud da je žrtva imala identitet. Ime, lice i život.

Mora je slično reagovala. „Gospodin Dikson je bio dobro uhranjen čovek, prosečne visine i težine, koji je u našu ustanovu stigao odeven samo u pamučne gaće i čarape. Druga odeća je ranije skinuta, prilikom pokušaja oživljavanja u urgentnom centru. EKG jastučići su mu i dalje bili na grudima, a infuzija mu je i dalje bila u levoj ruci...“ Zastala je. Tu su stvari postale neprijatnije. Mada je izbegavala da gleda publiku ili optuženog, znala je da su njihove oči uprte u nju.

„A stanje tela? Hoćete li da nam ga opišete?“ , pitala je Agilarova.

„Na grudima, levom boku i gornjem delu abdomena videle su se mnogobrojne modrice. Oba oka bila su otekla i zatvorena, a na usnama i temenu bilo je posekotina. Nedostajala su dva prednja gornja zuba.“

„Prigovor.“ Ustao je branilac. „Ne možemo znati kada je izgubio te zube. Možda je bez njih živio već godinama.“

„Jedan se vidi na rendgenskom snimku. Na snimku želuca“, rekla je Mora.

„Neka se svedokinja uzdrži od komentara dok ne odlučim o prigovoru“, presekao ju je sudija strogo. Pogledao je branioca. „Prigovor se odbija. Gospođo Agilar, nastavite.“

Pomoćnica okružnog tužioca je klimnula glavom, usne joj je izvio osmeh, pa se vratila Mori. „Dakle, gospodin Dikson je bio sav u modricama, na licu je imao posekotine, a bar *jedan* zub nedavno mu je izbijen.“

„Da“, rekla je Mora. „Kao što možete videti na fotografijama iz mrtvačnice.“

„Ako se sud slaže, sada želimo da prikazemo te fotografije iz mrtvačnice“, rekla je Agilarova. „Moram da upozorim prisutne: nisu prijatne. Ako neki posetioci u sudnici radije ne bi da ih vide, savetujem im da sada izađu.“ Zastala je i pogledala oko sebe.

Niko nije izašao iz sudnice.

Kada su prikazali prvi slajd, sa izubijanim telom Fabijana Diksona, začulo se glasno huktanje. Morin opis Diksonovih povreda namerno je bio štur, zato što je znala da će fotografije ispričati priču bolje nego što to ona može. Fotografije se ne mogu optužiti da su pristrasne ili da lažu. A istina na toj slici bila je svima očigledna: Fabijan Dikson je zverski pretučen pre nego što je smešten na zadnje sedište policijskog automobila.

Usledili su i drugi slajdovi dok je Mora opisivala šta je otkrila prilikom autopsije. Brojna slomljena rebra. Progutani zub u želucu. Usisana krv u plućima. I uzrok smrti: pocepana slezina, što je dovelo do teškog unutrašnjeg krvarenja.

„A kako vi opisujete smrt gospodina Diksona, doktorko Ajls?“, upitala je Agilarova.

To je bilo ključno pitanje, pitanje na koje nije želela da odgovori, zbog posledica koje će uslediti.

„Kao ubistvo“, rekla je Mora. Njen posao nije bio da nađe krivca. Svoj odgovor je svela na tu jednu reč, ali je prosto morala da pogledom okrzne Vejna Grafa. Optuženi policajac sedeo je nepomično, a lice mu je bilo nečitljivo, kao da je od kamena. Služio je građanima Bostona više od deset godina, i veoma se isticao na dužnosti. Desetak svedoka je izjavilo kako im je policajac Graf hrabro pritekao u pomoć. On je heroj, govorili su, a Mora im je verovala.

Međutim, te noći 31. oktobra, te noći kada je Fabijan Dikson ubio policajca, Vejn Graf i njegov partner pretvorili su se u anđele osvete. Oni su ga uhapsili, i oni su bili zaduženi za Diksona kada je umro. *Osumnjičeni je bio agresivan i neobuzdan, kao da je pod uticajem PCP-a ili kreka*, napisali su u izjavi. Opisali su Diksonovo mahnito opiranje, njegovu nadljudsku snagu. Bila su potrebna dva policajca da ga savladaju i ubace u patrolno vozilo. *Za savladavanje je bila potrebna sila, ali on kao da nije primećivao bol. Tokom borbe je stenjao i ispuštao životinjske zvuke, i pokušavao je da skine odeću, iako je te noći napolju bilo pet stepeni*. Opisali su, gotovo previše savršeno, poznato medicinsko stanje uzbuđenog delirijuma, od koga se dešavalo da ovisnici od kokaina umru u pritvoru.

Međutim, nekoliko meseci kasnije, toksikološki nalazi su pokazali da je u Diksonovom krvotoku bilo samo alkohola. Mora je bila sasvim ubeđena da je smrt posledica ubistva. A da jedan ubica sada sedi na optuženičkoj klupi i zuri u nju.

„Nemam dodatnih pitanja“, rekla je Agilarova. Kad je sela, izgledala je uvereno da je uspešno obavila posao.

Moris Vejli, branilac, ustao je za unakrsno ispitivanje i Mora je osetila kako joj se mišići napinju. Vejli je delovao prilično srdačno dok je prilazio mestu za svedoke, kao da će samo prijateljski proćaskati. Da su se upoznali na nekom koktelu, možda bi pomislila da je on prijatno društvo, atraktivan čovek u skupom odelu.

„Mislim da je vaša biografija na sve nas ostavila snažan utisak, doktorko Ajls“, rekao je. „Zato neću oduzimati sudu još vremena nabranjem vaših akademskih dostignuća.“

Ona ništa nije rekla, samo je zurila u njegovo osmejnuto lice i pitala se iz kog će pravca uslediti napad.

„Mislim da niko od prisutnih ne sumnja da ste marljivo radili da sve to postignete“, nastavio je Vejli. „Posebno kada se u obzir uzmu neka iskušenja koje ste proteklih meseci imali u privatnom životu.“

„Prigovor.“ Agilarova je razdražljivo uzdahnula i ustala. „Ovo nije relevantno za predmet.“

„Jeste, časni sude. Utiče na svjedokinjinu sposobnost procene“, rekao je Vejli.

„Kako to?“, upitao je sudija.

„Prošla iskustva utiču na način na koji svjedok tumači dokazni materijal.“

„Na kakva to iskustva ciljate?“

„Ako mi dozvolite da objasnim, biće vam očigledno.“

Sudija se strogo zagledao u Vejlja. „Zasad ću dozvoliti da ispitivanje ide u ovom pravcu. Ali samo privremeno.“

Agilarova je ponovo sela, namrštena.

Vejli se okrenuo ka Mori. „Doktorke Ajls, da li se sećate datuma kada ste pregledali pokojnika?“

Mora je zastala, zatečena naglim povratkom na temu autopsije. Nije joj promaklo da je on izbegao da žrtvu nazove po imenu.

„Govorite o gospodinu Diksonu?“, rekla je i videla trun razdražljivosti u njegovim očima.

„Da.“

„Obdukcija je obavljena prvog novembra prošle godine.“

„A da li ste tog dana ustanovili uzrok smrti?“

„Da. Kao što sam već izjavila, umro je od teškog unutrašnjeg krvarenja nastalog zbog pocepane slezine.“

„Da li ste tog istog dana odredili i razlog smrti?“

Oklevala je. „Ne. Ili bar ne konačno...“

„Zašto niste?“

Udahnula je, svesna da su svi pogledi uprti u nju. „Želela sam da sačekam rezultate toksikološke analize. Da vidim je li gospodin Dikson zaista bio pod dejstvom kokaina ili drugih narkotika. Nisam želela da žurim.“

„Tako i treba. Kada vaša odluka može da uništi karijeru, pa čak i život, dva primerna policajca.“

„Gospodine Vejli, mene zanimaju samo činjenice, kakve god bile.“

Taj odgovor mu se nije dopao; videla je to po poigravanju mišića u njegovoj vilici. Nestalo je svega što liči na srdačnost – ovo je sada bila bitka.

„Znači, obdukciju ste uradili prvog novembra“, rekao je.

„Da.“

„Šta se desilo posle toga?“

„Ne znam o čemu govorite.“

„Da li ste uzeli slobodan vikend? Da li ste sledeću nedelju proveli radeći druge autopsije?“

Zurila je u njega, a strah joj se sklupčao u želucu kao zmija. Nije znala na šta on time cilja, ali joj se nije sviđalo. „Bila sam na konferenciji patologa“, rekla je.

„U Vajomingu, koliko mi se čini.“

„Da.“

„Gde ste doživeli jedno traumatično iskustvo. Napao vas je odmetnuti policajac.“

Agilarova je skočila na noge. „Prigovor! Nema veze sa slučajem!“

„Odbija se“, rekao je sudija.

Vejli se osmehnuo, pošto je sada imao odrešene ruke da postavlja pitanja kojih se Mora najviše bojala. „Je li to istina, doktorko Ajls? Da li vas je napao neki policajac?“

„Jeste“, prošaputala je.

„Bojim se da nisam čuo.“

„Jeste“, ponovila je, sada glasnije.

„A kako ste preživeli taj napad?“

U sudnici je zavladao tajac, pošto su svi čekali da čuju njenu priču. Priču o kojoj nije želela čak ni da razmišlja, zato što je i dalje budila košmare. Prisetila se samotnog brda u Vajomingu. Prisetila se udarca vrata vozila šerifovog pomoćnika kada su se zatvorila, kako je ostala zarobljena na zadnjem sedištu, iza rešetke za uhapšenike. Prisetila se panike kada je jalovo tukla golim rukama po prozoru, pokušavajući da pobegne od čoveka za koga je znala da želi da je ubije.

„Doktoro Ajls, kako ste preživeli? Ko vam je pritekao u pomoć?“

Progutala je knedlu. „Jedan momak.“

„Šesnaestogodišnji Džulijan Perkins, koliko znamo. Mladić koji je pucao i ubio tog policajca.“

„Nije imao izbora!“

Vejli je nagnuo glavu u stranu. „Branite momka koji je ubio policajca?“

„Taj policajac je bio ubica!“

„A onda ste se vratili kući u Boston. I proglasili smrt gospodina Diksona za ubistvo.“

„Zato što to i jeste bilo.“

„Ili je prosto samo bilo tragičan splet okolnosti? Neizbežna posledica opiranja jednog nasilnog uhapšenika, koga su policajci morali da savladaju?“

„Videli ste snimke iz mrtvačnice. Policija je primenila da-leko veću silu nego što je neophodno.“

„Isto kao onaj momak u Vajomingu, Džulijan Perkins. On je ubio šerifovog pomoćnika. Da li to smatrate opravdanom upotrebnom sile?“

„Prigovor“, rekla je Agilarova. „Ovde ne sudimo doktorci Ajls.“

Vejli je nastavio sa sledećim pitanjem, ne odvajajući pogled od More. „Šta se desilo u Vajomingu, doktoro Ajls? Dok ste se borili za goli život, da li je došlo do nekakvog prosvetljenja? Iznenaadne spoznaje da su policajci zapravo vaši neprijatelji?“

„Prigovor!“

„Ili su vam policajci oduvek bili neprijatelji? Neki vaši bliski srodnici izgleda tako misle.“

Začu se udarac čekića. „Gospodine Vejli, smesta priđite sudu.“

Mora je sedela ošamućena dok su se dvoje pravnika sašaptavali sa sudijom. Znači, došlo je do toga, iskopali su njenu porodicu. Svaki bostonski policajac verovatno zna za njenu majku, Amalteu, koja je se nalazi na izdržavanju doživotne

kazne u ženskom zatvoru u Frejmingamu. Znaju za čudovište koje me je rodilo, pomislila je. Svi koji me pogledaju moraju se zapitati da li i u mojim venama kola isto zlo. Videla je kako optuženi, policajac Graf, zuri u nju. Pogledi su im se ukrstili, a njegove usne je izvio osmeh. *Uživaj sad u posledicama*, pročitala mu je u očima. *Evo šta se dešava kada nas izdaš.*

„Suđenje se privremeno prekida“, proglasio je sudija. „Nastavljamo u dva po podne.“

Dok su porotnici izlazili, Mora se pograbila na svom mestu i nije primetila da Agilarova stoji iza nje.

„To je bila prljava igra“, rekla je tužiteljka. „Nije smeo to da mu dozvoli.“

„Sve je okrenuo naopačke, kao da se meni sudi“, rekla je Mora.

„Pa da, to je sve što ima. Zato što su fotografije sa autopsije prilično ubedljive.“ Agilarova ju je pažljivo osmotrila. „Trebali još nešto da znam o vama, doktoro Ajls?“

„Sem činjenice da je moja majka osuđena za ubistvo i da mi je hobi mučenje mačaka?“

„Nije smešno.“

„Sami ste to rekli malopre. Ovde se ne sudi meni.“

„Ne, ali će oni pokušati da tako predstave stvari. Da li mrzite policiju? Da li imate neki skriveni motiv? Možemo izgubiti slučaj ako porota zaključi da niste iskreni. Znači, recite mi da li on može još nešto da izvuče. Još neku tajnu koju mi niste spomenuli.“

Mora je razmislila šta još krije. O tajnoj emotivnoj vezi koju je upravo okončala. O nasilnoj prošlosti svoje porodice. „Svi ljudi imaju tajne“, rekla je. „Moje tajne nemaju veze sa ovim suđenjem.“

„Nadajmo se da je tako“, rekla je Agilarova.

TRI

Kud god da se osvrnete u bostonskoj Kineskoj četvrti, naići ćete na duhove. Ima ih i u mirnom Taj Tung Vilidžu i u drečavoj Ulici Bič, lebde duž Aleje Ping On i jezde mračnom uličicom iza Oksford plejsa. Duhovi su svugde na tim ulicama. Tako je bar glasila priča turističkog vodiča Bilija Fua, i on od nje nije odustajao. Nije uopšte bilo bitno da li sam veruje u duhove; posao mu je da ubedi turiste kako tim ulicama lebde aveti. Ljudi *žele* da veruju u duhove; zato su toliki spremni da plate po petnaest dolara da bi stajali na uglu ulica Bič i Oksford i slušali Bilijeve jezive priče o ubistvima. Noćas ih se za Ponoćni ukleti obilazak Kineske četvrti prijavilo trinaest – srećan broj – a među njima i dva razmažena blizanca, iako je odavno trebalo da budu u krevetu. Ali kada ti treba novac, ne odbijaš mušterije, pa čak ni razmaženu dečurliju. Bili je diplomirao glumu, trenutno nije bilo izgleda ni za kakav drugi posao, a noćas će zaraditi pristojnih 195 dolara, plus bakšiš. Nije loše za dva sata prepričavanja urbanih legendi, čak i ako se uzme u obzir poniženje oblačenja u satensku mandarinsku odoru i stavljanje lažnog repića u kosu.

Bili se nakašljao i digao ruke, koristeći veštine koje je naučio na studijama, da bi im privukao pažnju. „Godina je 1907! Drugi

avgust, petak, toplo večé. “Njegov glas, dubok i zloslutan, nadjaćao je zvuk saobraćaja. Kao Smrt, kada bira sledeću žrtvu, Bili je pokazao preko ulice. „Tamo, na trgu poznatom kao Oksford plejs, kuća srce bostonske kineske četvrti. Pođite sada sa mnom, nazad u doba kada su ove ulice vrvele od novopridošlica. Kada je vrela noć mirisala na znojjava tela i ćudne začine. Vratimo se u noć kada vazduhom lebdeo *zloćin!*“ Uz dramatićan pokret rukom pozvao je grupu da pođe za njim na Oksford plejs, gde su se svi okupili oko njega da slušaju dalje. Pošto je osmotrio njihova pažljiva lica, pomislio je: Sada je trenutak da ih začaram, vreme je za magiju vrhunskog glumca. Raširio je ruke, a rukavi njegove mandarinske odore zalepršali su kao satenska krila kada je duboko udahnuo pred govor.

„Maaa-maaaa!“ , zakukalo je jedno derište. „On me *šutira!*“

„Majkle, prestani“, prasnula je majka. „Smesta da si prestao.“

„Ništa nisam uradio!“

„Nerviraš brata.“

„Pa šta, i on nervira mene.“

„Je l’ vas dvojica hoćete nazad u hotel? Je l’ to hoćete?“

O gospode bože, vratite se u hotel, *molim vas*, pomislio je Bili. Međutim, braća su samo stajala i zurila jedan u drugog, prekrštenih ruku, a njegov nastup ih uopšte nije zanimao.

„Kao što sam rekao“, nastavio je Bili. Međutim, prekid mu je upropastio koncentraciju, i gotovo da je ćuo kako dramska napetost nestaje, kao vazduh iz probušenog balona. Stegao je zube i nastavio.

„Bila je vrela avgustovska noć. Brojni Azijati su, posle dugaćkog radnog dana u perionicama i bakalnicama, sedeli i odmarali se na ovom trgu.“ Mrzeo je reć *Azijati*, ali se svejedno prisilio da je izgovori, da doćara doba kada su novine redovno pisale o *prepredenim i pretećim orijentalcima*. Kada je ćak i ćasopis *Tajm* smatrao da treba pisati o *zlobi koja isijava sa lica kosookih*. Doba kada je Bili Fu, kineski Amerikanac, mogao da radi samo u perionici, kao kuvar ili fizićki radnik.

„Ovde na ovom trgu, uskoro će izbiti bitka“, rekao je Bili. „Bitka između dva sukobljena kineska klana, On Leonga i Hip Singa. Bitka posle koje će trg okupati krv...“

Neko baca petardu. Izenada je noć ispunjena pucnjavom! Desetine Kineza prestravljeni beže! Neki, međutim, nisu dovoljno brzi, i pošto pucnjava utihne, petorica leže mrtvi ili na samrti. To su samo najnovije žrtve u krvavim i zloglasnim Tong ratovima...“

„Mama, je l' možemo sada da idemo?“

„Pssst. Slušaj šta čika priča.“

„Ali on je dosadan.“

Bili je zastao, a ruke su ga svrbele da zgrabi derište za vrat. Uputio mu je otrovan pogled. Klinac je samo slegnuo ramenima.

„Kada su noći maglovite, kao što je ova“, rekao je Bili kroz stegnute zube, „ponekad možete čuti daleke zvuke tih petardi. Možete videti senovite prilike kako beže u smrtnom strahu, večito u begu od metaka koji su leteli te noći!“ Bili se okrenuo, mahnuvši rukom. „A sada pođite za mnom preko Ulice Bič. Na još jedno mesto gde žive duhovi.“

„Mama. *Mama!*“

Bili je ignorisao malog seronju, pa je poveo grupu preko ulice. *Samo nastavi da se smeškaš, nastavi da pričaš. Jedino su pare bitne.* Treba da izdrži samo još sat vremena. Prvo će u Ulicu Nap, tamo je sledeće zaustavljanje. Onda u Ulicu Tajler i kockarsku jazbinu gde je devedeset prve pet ljudi ubijeno. U Kineskoj četvrti postoje poprišta mnogih čuvenih zločina.

Poveo je grupu Ulicom Nap. To je zapravo bio uzan prolaz između zgrada, slabašno osvetljen i pust. Pošto su ostavili za sobom svetla i saobraćaj Ulice Bič, temperatura kao da je naglo pala. Bili se naježio i bolje umotao u mandarinsku odoru. Primetio je tu uznemiravajuću pojavu i ranije, kada god prođe tim delom Ulice Nap. Tu mu je bilo hladno čak i u toplim letnjim noćima, kao da se u uličicu nekada davno uvukla studen, i da više nikada nije izašla. I njegova grupa kao da je to primetila, pa je čuo zatvarače na jaknama, video je kako vade rukavice iz džepova. Utihnuli su, a njihovi koraci su odjekivali između

zgrada koje su se dizale sa obe strane. Čak su i dva derišta učutala, kao da su osetila da je vazduh tu drugačiji. Da tu nešto postoji, nešto što guta sav smeh i radost.

Bili se zaustavio ispred napuštene zgrade. Na vratima je bio katanac, a na prozorima u prizemlju metalne rešetke. Zardale stepenice za slučaj požara dizale su se do prvog i drugog sprata, gde su preko svih prozora bile zakucane daske, kao da će se time sprečiti izlazak nečega što vreba unutra. Njegovi pratioci su se zbog hladnoće zbili jedno uz drugo. Ili su to možda nešto drugo osetili u toj uličici, nešto što ih je teralo da se tako okupe, kao radi zaštite?

„Dobro došli na mesto jednog od najjezivijih zločina u istoriji Kineske četvrti“, rekao je Bili. „Znaka na zgradi više nema, ali pre devetnaest godina, iza ovih rešetaka i prozora, nalazio se mali kineski restoran po imenu *Crveni feniks*. Bio je to skroman lokal, sa samo osam stolova, ali je bio poznat po svežim plodovima mora. Noć je bila nalik na ovu, pošto su inače prepune ulice Kineske četvrti bile nesvakidašnje tihe. U *Crvenom feniksu* radila su samo dva zaposlena: konobar Džimi Fang. I kuvar, ilegalni imigrant iz Kine po imenu Vu Veimin. Te noći su došla tri gosta – a ta noć će im biti poslednja. Pošto je u kuhinji nešto pošlo naopako. Nikada nećemo saznati zbog čega je kuvar iznenada poludeo. Možda zbog dugačkog i napornog radnog dana. Ili zbog depresije od života u tuđini.“

Bili je zastao, pa nastavio sablasnim šapatom. „Ili je možda u njega ušla neka nečista sila, možda je u njega ušlo nekakvo zlo. Zlo koje ga je nateralo da potegne pištolj. Da uleti u salu. Zlo čiji su se tragovi još zadržali ovde, u ovoj mračnoj ulici. Znamo samo da je potegao pištolj i...“ Bili učuta.

„I šta?“, upita neko nervozno.

Biliju je, međutim, pogled bio prikovan za krov, pošto je bio siguran da se tamo nešto upravo pomerilo. Nešto jedva primetno, crno na crnoj podlozi, kao da je krilo divovske ptice mahnulo preko neba. Napregnuo se da ga ponovo vidi, ali je sada video samo skelet požarnog stepeništa priljubljen uza zid.

„I šta je onda bilo?“ , upitalo je jedno derište.

Bili je osmotrio trinaest lica koja su sa iščekivanjem zurila u njega, pa pokušao da se priseti gde je stao. Međutim, i dalje mu nije dalo mira ono što je zalepršalo preko neba. Odjednom je osetio očajničku potrebu da izađe iz te mračne uličice i da se udalji od te zgrade. Osećaj je bio toliko snažan da je morao da upotrebi svu snagu volje da ne potrči nazad ka Ulici Bič. Ka svetlu. Duboko je udahnuo, pa brzo izgovorio: „Kuvar ih je pobio. Sve ih je pobio. A onda se ubio.“

Zatim se naglo okrenuo i brzo im mahnuo da pođu za njim, dalje od te uklete zgrade sa njenim avetima i odjecima užasa. Avenija Harison je počinjala kod sledeće raskrsnice, njena svetla i saobraćaj toplo su mamili. Mesto za žive, a ne za mrtve. Hodao je toliko brzo da je njegova grupa zaostala, ali nije uspeo da se oslobodi zloslutnog osećanja koje ih je pratilo. Osećanja da ih nešto posmatra. Da posmatra *njega*.

Na glasan ženski krik naglo se okrenuo, a srce mu je ludo zatuklo. Onda su se njegovi slušaoci glasno nasmejali, a jedan čovek je upitao: „Hej, nije loš rekvizit! Koristiš ga na svim turama?“

„Molim?“ , rekao je Bili.

„Nasmrt si nas isprepadao! Izgleda baš kao stvarna.“

„Ne znam o čemu pričate“ , rekao je Bili.

Čovek je pokazao predmet koji je smatrao za deo Bilijevo nastupa. „Hej, mali, pokaži mu šta si našao.“

„Eno tamo sam je našao, pored kante za đubre“ , reklo je jedno derište, pokazujući otkriće. „Bljaaak. Čak je i na *dodir* kao prava. Odvratno!“

Bili je načinio nekoliko koraka bliže i iznenada je shvatio da se oduzeo i da je zanemio. Samo je stajao, zagledan u predmet koji je dečak držao. Video je tamne kapljice kako padaju i prskaju dečakovu jaknu, ali dečak kao da ih nije primećivao.

Prva je počela da vrišti dečakova majka. Onda su se pridružili ostali, pa su vrištali i uzimali. Zbunjeni dečak je samo stajao i držao svoje otkriće, dok mu je krv kapala i kapala na rukav.

ČETIRI

„Tu sam večerao u nedelju“, rekao je detektiv Bari Frost dok su vozili ka Kineskoj četvrti. „Vodio sam Liz da gledamo balet u pozorištu *Vang*. Ona voli balet, ali, čoveče, ja to baš ništa ne kapiram. Na pola sam zaspao. Posle smo otišli u restoran *Okeanski grad* na večeru.“

Bilo je dva ujutru, prekasno za toliku pričljivost, ali je detektivka Džejn Ricoli pustila partnera da brblja o svom najnovijem sudaru dok se ona koncentrisala na vožnju. Za njene umorne oči svaka ulična svetiljka bila je previše sjajna, svaki far u prolazu napad na njene rožnjače. Pre sat vremena bila je na toplom, ušuškana u krevetu pored supruga; sada je pokušavala da se razbudi dok se probijala kroz saobraćaj koji se neobjašnjivo sasvim usporio u doba kada bi svi normalni građani trebalo da su kod kuće, u krevetu.

„Jesi li bila nekad tamo?“, upitao je Frost.

„Molim?“

„U restoranu *Okeanski grad*. Liz je naručila neke ogromne školjke sa belim lukom i crnim sosom. Sad ogladnim samo kad se setim. Jedva čekam da idemo ponovo.“

„Ko je Liz?“, upitala je Džejn.